

СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ У ГРАЂАНСКОМ ПОСТУПКУ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Сажетак: Суђење у разумном року је правни стандард успостављен у циљу скраћивања дуготрајних судских поступака који су постали глобални проблем. Њихова сврха је стварање што ефикаснијег правосудног система без угрожавања принципа правичности. Значајан корак ка том циљу је Закон о заштити права на суђење у разумном року који је у Републици Србији донет 2015. године. Применом овог закона усвојен је комбиновани систем заштите овог права у коме се заштита остварује у току трајања поступка али и након окончања поступка. Циљ овог рада је да се сагледа ниво заштите овог права у Србији услед доношења Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Кључне речи: Суђење у разумном року, приговор, жалба, захтев за обештећење

Увод

Суђење у разумном року се темељи на идеји да без правовременог одлучивања правосудних органа о спорном праву или обавези неког лица код грађана изазива осећај неповерења у њихову способност да спроведу правду. Суђење у разумном року је дериват права на правично суђење које представља једно од фундаменталних људских права зајамчених бројним правним инструментима међународног и националног карактера. У теорији постоје бројни покушаји дефинисања појма суђења у разумном року. Суштина свих дефиниција је да је пружање ефикасне заштите свих учесника у поступку без његовог претераног одуговлачења. Разумни рок представља правни стандард који се утврђује у сваком конкретном случају на основу одређених мерила као што су: сложеност случаја, понашање подносиоца представке, понашање органа власти, значај случаја за подносиоца представке.

* stamenkovic223@gmail.com

Све до доношења Закона о праву на суђење у разумном року у Републици Србији се ово право могло заштитити подношењем уставне жалбе. Преоптерећеност Уставног суда жалбама које су се односиле на повреду овог права, бројни спорови који су се водили против Републике Србије пред Европским судом за људска права утицали су на доношење Закона о праву на суђење у разумном року 2015. године којим се у Србији детаљно уређује ова материја.

Појам разумног рока и критеријум за његово одређивање

Иако у основи представљају два различита историјско-институционална концепта правна држава и владавина права данас деле исте вредности (Нојман 2002). Њихов основни циљ је стварање друштва које се темељи на слободи, демократији, ефикасном правосуђу и заштити имовинских права, односно на владавини по праву, а не на владавини закона (Аврамовић 2010, 433). Из института владавине права произилази право на правично суђење чији су основни елементи:

- Непристрасност суда;
- Двостепеност поступка;
- Суђење у разумном року.

Институт суђења у разумном року је успостављен у циљу заштите интереса лица о чијим се правима и обавезама одлучује, али и у интересу правне сигурности и владавине права (Царић, 2008). Појам суђење у разумном року није дефинисан ни једним правним актом, али је право на суђење у разумном року регулисано бројним међународним, регионалним и националним документима. Право на суђење у разумном року представља право странке да се на брз и ефикасан начин, избегавајући непотребно одуговлачење, уз поштовање рокова одређених националним процесним законима, одлучи о њеним обавезама (Плачковић 2009, 682). У теорији и пракси се често поставља питање који временски период преставља „разумни рок”. Професор Радованов под разумним роком подразумева „време у којем је суд дужан да мериторно оконча поступак узимајући у обзир околности конкретног случаја, његову процесну и материјалну сложеност, понашање тужиоца и туженог током поступка, важност предмета спора за странку и поступање суда пред којим се поступак води” (Радованов 2012). При утврђивању разумног рока суд узима у обзир (Мол и Харби 2007):

- Природу и сложеност случаја (предмета);
- Понашање подносиоца представке;
- Понашање странака у поступку;
- Понашање државних органа.

Закон о заштити права на суђење у разумном року, осим наведених, за оцену трајања суђења у разумном року прописује и следеће критеријуме:

- Поштовање процесних права и обавеза;
- Поштовање редоследа у решавању предмета;
- Законски рокови за заказивање рочишта и главног претреса и израду одлука.

Да би одредио разуман рок у сваком конкретном случају наведене критеријуме суд процењује у међусобној корелацији (Царић 2008). Дужина трајања поступка зависи од сложености случаја. На сложеност случаја утичу фактичка питања као и питања материјалног и процесног права. Она зависи од (Манојловић-Андрић и др. 2018):

- Сложености чињеница које треба утврдити;
- Сложености правних питања о којима треба одлучивати;
- Сложености поступка;

Уставни суд заступа становиште да сложеност чињеница које треба утврдити у сваком конкретном случају зависи од броја захтева о којима треба одлучити, броја странака, броја сведока које треба саслушати, броја и врсте вештачења у циљу утврђивања релевантних чињеница, обимности доказног материјала итд (Одлука УСРС, Уж-3501/2012). Осим сложености чињеница које треба утврдити, одређивање разумног рока зависи од правне сложености случаја. Наиме, неки предмети (стицање у брачној, ванбрачној и породичној заједници, развод брака у коме се одлучује о издржавању и старању о деци и сл.) су по својој природи сложени те је за њихово решавање потребно више времена.

Сложеност поступка зависи од великог броја фактора као што су: број странака у поступку, пребивалиште или боравиште странака, смрт једне од странака у поступку, проналажење и саслушање сведока који су променили пребивалиште, превођење докумената, учествовање тумача у поступку итд. Међутим, Уставни суд у својој пракси сложеност предмета никада није сматрао довољним разлогом за правдање дуготрајности поступка (Манојловић-Андрић и др. 2018). Што се тиче понашања подносиоца представке прихваћен је стандард да је подносилац представке дужан да покаже марилвост у поштовању и извршавању релевантних процедуралних захтева. У грађанскоправној материји се подносиоцу представке може ставити на терет чињеница да је допринео продужењу трајања поступка уколико је захтевао одлагање рочишта, захтевао изузеће судија које је недопуштено законом, уколико је подносио непотпуне или неосноване захтеве, неоправдано одбијао да се подвргне медицинском вештачењу. Међутим, уколико подносилац представке користи све правне лекове које му домаће законодавство ставља на располагање не може се сматрати одговорним за дужину трајања поступка.

Приликом испитивања утицаја државних органа на прекорачење разумног рока разматра се чињеница да ли је суд предузео све мере које је по закону био обавезан да предузме како би се поступак окончао у разумном року. Неефикасно поступање суда (спреченост поступајућег судије, непредузимање мера процесне дисциплине, спајање и раздвајање поступка и сл.) представљају повреду права на суђење у разумном року (РВКС, Ржр 8/2014). Повреда права на суђење у разумном року може бити и последица дужих неоправданих неактивности суда у поступку, кашњења у изради пресуде и њеног достављања странкама и сл. Под неактивношћу суда се подразумева непредузимање било какве процесне радње током одређеног временског периода. Према правном

ставу који је заузео Врховни касациони суд уколико се право на суђење у разумном року прекрши због неажурног поступања суда који у дужем периоду није предузео никакву радњу у циљу окончања поступка пасивно понашање странке није од битног утицаја на трајање судског поступка (Манојловић-Андрић и др. 2018). Преоптерећеност појединих судова и судија услед неадекватне организације судова не може бити разлог за оправдавање кашњења судских поступака. Државе су обавезне да своје правосудне системе организују тако да судови могу да испуне све захтеве који им се постављају а нарочито оне који се односе на расправе у разумном року. Уставни суд РС је у већем броју својих решења констатовао да је у РС број парничних предмета много већи у односу на број поступајућих судија али да то не може бити извињавајућа околност за поступање судија у разумном року јер би се тиме угрозила делотворност заштите Уставом гарантованих слобода и права и смањило поверење грађана у судове (Манојловић-Андрић и др. 2018). Због преоптерећености судова изграђени стандарди налажу да се предмети решавају по приоритету или посебном значају за подносиоце а не по редоследу пријема предмета у суд. Неки предмети из грађанске материје, нарочито они који су Законом означени као хитни или нарочито хитни (Законик о кривичном поступку 2021, чл. 284) захтевају посебну експедитивност судова. Ти поступци се односе на случајеве у којима би за подносиоце представке могла настати ненадокнадива штета, у којима се ради о очувању породичних односа, одлучује о старатељству над дететом, вршењу родитељског права и сл. Посебна експедитивност се захтева у ситуацијама када:

- је угрожено здравствено стање или живот подносиоца представке;
- се ради о накнади штете жртвама несрећних случајева због потребе да се отклони настала штета, обезбеде трошкови лечења или обезбеђења финансијска подршка лицима која су издржавана од стане погинулог лица;

Из наведеног се може закључити да је разумни рок онај временски период који је оптимално потребан да се отклони неизвесност о постојању неког права или обавезе (Манојловић-Андрић и др. 2018). Да би се у сваком конкретном случају одредио разумни рок суд мора разматрати сва наведена питања а затим одлучивати да ли је било беспотребног одлагања поступка.

Суђење у разумном року у правном систему Републике Србије

Република Србија је 2004. године ратификовала Европску конвенцију о људским правима што значи да су судови били дужни да примењују члан 6 којим се регулише право на суђење у разумном року. Осим ове одредбе постојале су и одредбе процесних и материјалних закона који су предвиђали заштиту овог права али су оне биле декларативног карактера (Расумовић 2015, 8). Великом реформом правосуђа обухваћена је и ова област. Изменама и допунама постојећих закона и доношењем Закона о заштити права на суђење у разумном року учињен је велики корак у заштити овог права у правном систему РС.

У РС право на суђење у разумном року се штити:

- Уставом
- Потврђеним међународним уговорима
- Законима

Члан 32 Устава РС предвиђа да „свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама” (Устав Републике Србије 2006, чл. 32). Уставом се, такође, гарантује и судска заштита овог права (Устав Републике Србије 2006, чл. 22, ст. 1) и прописује право на жалбу против одлуке којом се одлучује о праву или обавези неког лица (Устав Републике Србије 2006, чл. 36, ст. 2) уколико су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за његову заштиту. Уставну жалбу може изјавити лице коме је повређено ово право, неко друго лице у име тог лица као и државни или други орган који је надлежан за спровођење остваривања људских права и слобода (Закон о Уставном суду 2015, чл. 85). Уставна жалба је све до 2013. године била једино правно средство у Србији којим се штитило право на суђење у разумном року. Устав Србије право на суђење у разумном року уређује општим нормама, а њихова заштита се остварује законима којима се конкретно прописују начини (механизми) заштите. Ову материју у правном систему РС регулишу:

- Закон о парничном поступку
- Закон о судијама
- Закон о уређењу судова
- Законик о кривичном поступку
- Закон о општем управном поступку
- Закон о управним споровима
- Породични закон
- Закон о раду
- Закон о забрани дискриминације

Међутим, најзначајнији корак против кршења овог права је доношење Закона о заштити права на суђење у разумном року који је почео да се примењује од 2016. године. Закон о парничном поступку из 2004. године је у парнични поступак увео право на суђење у разумном року, али је тек новим Законом о парничном поступку из 2011. године ова материја детаљније регулисана. Наиме, новим законским решењима јасно је изражена тенденција да судски поступак учини ефикаснијим детаљним утврђивањем свих питања која могу утицати на непотребно одуговлачење поступка почевши од материје достављања писмена странкама у поступку, преко наметања обавезе суду да одреди временски оквир за предузимање процесних радњи у првостепеном поступку (члан 10), предвиђањем могућности да се парница оконча већ на првом рочишту и сл. Главни недостатак овог Закона је што њиме није одређено правно средство којим би се заштитило право на суђење у разумном року јер, према његовим одредбама, уколико спор није благовремено решен, странка нема право жалбе (Бећировић-Алић 2018, 82) што значи да су у Србији само делимично испуњене обавезе преузете потврђивањем Европске конвенције о људ-

ским правима. Идеја о временском огранизовању поступка садржана је у Закону о судијама. Наиме, према одредбама из члана 28 судија у првостепеном поступку је дужан да:

- Извести председника суда о разлозима за неокончање поступка у року од 1 године;
- Обавести председника суда о поступку о правном леку после два месеца а наредна на сваких наредних 30 дана;
- председник суда обавести председника непосредно вишег суда о сваком поступку који није окончан у року од 2 године;
- председник суда обавести председника Врховног касационог суда о поступку по правном леку који није окончан у року од 1 године.

Закон о парничном поступку на индиректан начин одређује временски оквир за окончање првостепеног парничног поступка и окончање поступка по правним лековима. Станка у поступку може изјавити правни лек у вези са неоправданим трајањем поступка, а његовим усвајањем поступак би се додатно продужио (Бећировић-Алић 2018, 77). Закон о изменама и допунама Закона о уређењу судова који је донет 2013. године је уредио питање делотворних правних лекова за заштиту права на суђење у разумном року (Салма 2015, 1004). Закон је увео нове чланове 8а, 8б и 8в према којима лице које сматра да му је повређено ово право може непосредно вишем суду поднети захтев за заштиту права на суђење у разумном року и за ту повреду може захтевати накнаду. Поступак одлучивања је хитан. Уколико суд одлучи да је захтев основан може одредити рок у коме ће окончати тај поступак и одредити висину накнаде за повреду тог права ако је поднет захтев за накнаду. Против решења о захтеву за заштиту права на суђење у разумном року може се поднети жалба Врховном касационом суду у року од 15 дана (Закон о уређењу судова 2018, 85б). Породични закон прописује хитност и нарочиту хитност поступака којима се уређују породични односи. Чланом 204 прописано је да је поступак који се односи на родитеља који врши родитељско право или на дете хитан поступак. У том циљу потребно је да се тужба не доставља туженом на одговор. Ставом 3 се одређује да се за ову врсту поступка могу одредити највише два рочишта. За одржавање првог рочишта одређује се рок од 15 дана од пријем тужбе. У четвртом ставу је садржана одредба којом се другостепени суд обавезује да о поднетој жалби одлучи у року од 30 дана од достављања. Чланом 269 је прописано да су поступци у којима се расправља о правима детета и лишењу родитељског права нарочито хитни поступци. Законодавац је одредио рок за одржавање првог рочишта који износи 8 дана од пријема тужбе. Другостепеном суду је одређен рок од 15 дана за одлучивање о жалби. Као нарочито хитан поступак одређен је и поступак о спору за издржавање (Породични закон 2015, чл. 280). Рокови за одржавање првог рочишта за одлучивање о жалби су исти као и у претходном случају. Поступак у спору за заштиту од насиља у породици је нарочито хитан поступак (Породични закон, 2015, чл. 285), а рокови за решавање су исти као у случајевима решавања о правима детета, лишењу родитељског права и давања издржавања. Доношење Закона за заштиту права на суђење у разумном року 2016. године представља значајан корак у

настојању да се на ефикасан начин реши проблем предугог трајања судских поступака у Србији. Циљеви доношења закона су (Закон за заштиту права на суђење у разумном року 2015, чл. 1):

- пружање судске заштите права на суђење у разумном року
- предупређење кршења права на суђење у разумном року

Осим ових циљева сврха закона је стимулисање странака да активно учествују у заштити овог свог права и растерећење Уставног суда који је био преоптерећен жалбама које су односиле на повреду права на суђење у разумном року (Салма 2015, 1005). За заштиту права на суђење у разумном року закон предвиђа две врсте правних средстава:

1. правна средства за убрзавање поступка
2. правна средства која служе за обезбеђивање правног обештећења

Правна средства за убрзавање поступка обухватају приговор и жалбу. Ону се могу поднети све до окончања поступка. Подношењем приговора почиње поступак за заштиту права на суђење у разумном року. Уколико је приговор одбијен или у року од 2 месеца о њему не буде донета одлука Закон предвиђа право странке на жалбу која се подноси председнику суда који одлучује о приговору а о њој одлучује председник непосредно вишег суда. Приговор и жалба су правна средства којима се спречава предуго трајање поступка због не предузимања парничних радњи од стране суда у роковима који су одређени законом (Бећировић-Алић, 2018, 84-88). Уколико су приговор или жалба усвојени законодавац је предвидео право странке на задовољење у виду (Закон за заштиту права на суђење у разумном року 2015, чл. 23):

- новчаног обештећења за неимовинску штету;
- права на објављивање писмене изјаве Државног правобранилаштва којом се утврђује да је ово право повређено;
- права на објављивање пресуде којом је утврђено да је повређено право.

Највећа предност Закона о заштити права на суђење у разумном року је двојака заштита овог права. Наиме, усвајањем овог Закона у нашој земљи је усвојен и комбиновани систем заштите у коме су за кршење овог права предвиђена правна средства којима се убрзава поступак који је већ у току (приговор и жалба), али и правно средство које омогућава накнаду штете због поступка који је завршен, али је у њему констатовано кршење права на суђење у разумном року.

Грађанско-процесна правила за заштиту права на суђење у разумном року

Све до 2013. године у Србији осим уставне жалбе није постојао делотворан правни лек којим би се заштитило право на суђење у разумном року. Из тог разлога се против Србије водио велики број спорова пред Европским судом за људска права који је кроз своје одлуке указивао на овај недостатак и потребу да се ово веома важно питање регулише посебним прописом. Из тих разлога је 2015. године објављен Закон о заштити права на суђење у разумном

року којим се у Србији први пут детаљно и потпуно уређује заштита овог права. Иако Закон изричито не предвиђа разуман рок, законодавац је околности за процену трајања суђења ускладио са стандардима које користи Европски суд за људска права. Закон као средство заштите предвиђа приговор, жалбу и захтев за правично задовољење. Приговор се може уложити док поступак траје. Приговор се, у законски прописаној форми, подноси суду пред којим се води поступак а о њему одлучује председник тог суда у року од 60 дана. Уколико је приговор усвојен председник суда је дужан да отвори истражни поступак и захтева од поступајућег судије да у року од 15 дана достави извештај о разлозима кашњења. У решењу којим се потврђује повреда овог права председник суда указује на разлоге због којих је повређено ово право и налаже процесне радње које убрзавају поступак Николић 2018, 21). О предузетим радњама поступајући судија је дужан да обавештава председника суда. Председник суда може захтев да одбаци као неуредан или одбије као неоснован. Против решења којим је одбачен приговор није дозвољена жалба али је дозвољено подношење новог приговора. Међутим, уколико:

- председник суда о приговору не одлучи у року од 2 месеца
- је предлог одбијен као неоснован;
- судија не поступи у складу са налогом из решења којим је приговор усвојен.

Лице које сматра да му је повређено право на суђење у разумном року има право жалбе у року од 8 дана од дана када је то лице стекло право жалбе. Жалба се подноси председнику суда који је одлучивао о приговору а он се, заједно са списима предмета, доставља председнику непосредно вишег суда. Рокови за жалбу су 8 дана од (Закон за заштиту права на суђење у разумном року 2015, чл. 15):

- Истека рока од 2 месеца од дана истека рока председника суда да одлучи о приговору;
- Пријема решења о одбијању приговора;
- Дана када је станка примила решење или обавезно упутство о делотворном убрзању поступка;
- Дана истека рока у коме је судија био дужан да предузме наложене процесне радње.

Председник непосредно вишег суда примењује мерила за оцену трајања суђења у разумном року. Он жалбу може одбаци, одбити или спровести испитни поступак. Жалба се одбацује уколико је поднело неовлашћено лице, уколико је непотпуна, преурањена, неблаговремена. Жалба је непотпуна ако није потписана или ако се из њене садржине не може утврдити које се решење побија. Против решења којим се жалба одбија није дозвољена жалба. Уколико је жалба очигледно неоснована она се одбија без испитног поступка (Закон за заштиту права на суђење у разумном року 2015, чл. 17). Председник непосредно вишег суда жалбу може:

- Усвојити и преиначити првостепено решење или
- Усвојити жалбу и одлучити о приговору

Уколико је поступак хитан а до продужетка трајања поступка дошло због преоптерећености или дужег одсуства судије председник непосредно ви-

шег суда може наложити да се предмет додели другом судији. У случајевима када председник непосредно вишег суда преиначи решење првостепеног суда и утврди повреду овог права своје решење доставља непосредно вишем тужиоцу од оног коме се доставља решење председника суда о свајању проговора. Исти је поступак и код усвајања жалбе (Закон за заштиту права на суђење у разумном року 2015, чл. 19). Рок за одлучивање је 30 дана. С обзиром да је у РС прихваћен комбиновани систем заштите права на суђење у разумном року лица код којих је утврђено да је у поступку који је завршен прекршено ово право има право на правично задовољење. То се односи на (Закон за заштиту права на суђење у разумном року 2015, чл. 22):

- Лице чији је приговор усвојен, а није поднео жалбу;
- Лице чија је жалба одбијена уз потврђивање првостепеног решење о усвајању приговора;
- Лице чија је жалба усвојена.

Другим речима, право на правично задовољење имају лица чија је повреда права на суђење у разумном року правоснажно утврђена. Правично задовољење може имати облик новчане накаде или објављивања одлуке или писмене изјаве државног правобранилаштва којом је утврђено да је странци у поступку повређено право на суђење у разумном року. Предлог за поравнање се подноси Правобранилаштву у року од 6 месеци од дана када је стечено право на правично задовољење. У предлогу странака наводи за коју врсту правичног задовољења се определила. Код теже повреде овог права Правобранилаштво може странци одобрити право на правично задовољење у виду новчаног обештећења и објављивање писмене изјаве у Службеном гласнику РС. Странка може у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење поднети тужбу против РС за новчано обештећење. Тужба није дозвољена док траје покушај поравнања са Правобранилаштром или ако је закључено поравнање (Закон за заштиту права на суђење у разумном року 2015, чл. 26). За одлучивање по тужби стварно је надлежан основни суд који се одређује по месту пребивалишта, боравишта или седишта тужиоца а уколико то није РС месна надлежност се одређује према седишту суда који је утврдио повреду права на суђење у разумном року.

Закључак

Све до доношења Закона о заштити права на суђење у разумном року ово право у РС је било готово занемарено, па је једини начин да се оно заштити била уставна жалба. Велики број спорова који се против РС водио пред Европским судом за људска права и преоптерећеност Уставног суда допринели су да се у српско законодавство имплементирају европски стандарди којима се уређује ова област. Значајни корак учињен је тек 2015. године када је донет Закон о заштити права на суђење у разумном року. Најзначајнија предност овог закона је комбиновани систем заштите права на суђење у разумном року. То практично значи да лице које сматра да му је ово право угрожено има мо-

гућност његове заштите док поступак траје, улагањем приговора или жалбе, али и када је поступак окончан користећи законску могућност да уложи захтев за правично задовољење у виду новчаног или неновчаног обештећења.

О повреди овог права према новом Закону одлучује непосредно виши суд који само констатује да ли је суд неосновано дуго водио поступак. Уколико је правни захтев странке усвојен обавеза тог суда је да и суд који је прекршио ово право обавезе на убрзање поступка прописивањем радњи којима ће убрзати поступак. Закон о заштити права на суђење у разумном року је, несумњиво, корак ближе ка хармонизацији домаћег законодавства са европским.

Литература

1. Аврамовић, Драгутин. 2010. „Владавина права и правна држава – истост или различитост.” *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 44 (3): 421-437.
2. Бећировић-Алић, Маида. 2018. „Суђење у разумном року.” Докторска дисертација. Интернационали Универзитета у Новом Пазару: Правни факултет.
3. Закон о заштити права на суђење у разумном року, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 40/15.
4. Закон о парничном поступку, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 72/11, 49/13 - одлука УС, 74/13 - одлука УС, 55/14, 87/18 и 18/20.
5. Закон о судијама, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 116/08, 58/09 - одлука УС, 104/09, 101/10, 8/12 - одлука УС, 121/12, 124/12 - одлука УС, 101/13, 111/14 - одлука УС, 117/14, 40/15, 63/15 - одлука УС, 106/15, 63/16 - одлука УС, 47/17 и 76/21.
6. Закон о уређењу судова, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 - др. закон, 78/11 - др. закон, 101/11, 101/13, 106/15, 40/15 - др. закон, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18.
7. Закон о Уставном суду, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 109/07, 99/11, 18/13 - одлука УС, 103/15 и 40/15 - др.
8. Законик о кривичном поступку, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/21 - одлука УС и 62/21 - одлука УС.
9. Манојловић-Андрић, Катарина, Милутиновић Љубица, Андрејевић Снежана, Родић Вања, Кршикапа Мајда и Бајић Милан. 2018. *Критеријуми за оцену повреде права на суђење у разумном року*. Београд: Савет Европе - Канцеларија у Београду.
10. Мол, Нула и Харби, Катарина. 2007. *Право на правично суђење - Водич за примену члана 6 Европске конвенције о људским правима*, Приручник о људским правима, бр. 6. Београд: Савет Европе.
11. Николић, Марија. 2018. „Право на суђење у разумном року и утицај праксе Европског суда за људска права.” *Iustitia* 3 (1): 19-21.
12. Нојман, Франц. 2002. *Владавина права, политичка теорија и правни систем у модерном друштву*. Београд, Филип Вишњић.

13. Одлука Уставног суда УЖ-3501/2012 од 19.12.2013. године.
14. Палачковић, Душица. 2009. „Заштита права на суђење у разумном року.” *Правна ријеч* 6 (20): 681-692.
15. Породични закон, „Службени гласник Републике Србије, бр. 18/05, 72/11 - др. закон и 6/15.
16. Радованов, Александар. 2012. *Грађанско процесно парво*. Нови Сад: Правни факултет за привреду и правосуђе.
17. Расумовић, Милош. 2015. „Заштита права на суђење у разумном року.” Мастер рад. Универзитет у Београду: Правни факултет.
18. Решење Врховног касационог суда РЖК 8/2014 од 21.10.2014.године.
19. Салма, Марија. 2015. „Суђење у разумном року.” *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 49 (3): 1001-1016.
20. Устав Републике Србије, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 98/06.
21. Царић, Славољуб. 2008. *Право на суђење у разумном року у поступцима пред Европсим судом за људска права*. Београд: Службени гласник.
22. Царић, Славољуб. 2008. *Право на суђење у разумном року*. Београд: Службени гласник.

TRIAL WITHIN A REASONABLE TIME IN CIVIL PROCEEDINGS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary: Trial within a reasonable time is a legal standard established to shorten lengthy court proceedings that have become a global problem. Their purpose is to create the most efficient judicial system possible without compromising the principle of fairness. A significant step towards that goal is the Law on the Protection of the Right to Trial within a Reasonable Time, which was passed in the Republic of Serbia in 2015. By applying this law, a combined system of protection of this right was adopted, in which protection is realized during the duration of the procedure but also after the end of the procedure. The aim of this paper is to consider the level of protection of this right in Serbia due to the adoption of the Law on Protection of the Right to Trial within a Reasonable Time.

Key word: Trial within a reasonable time, objection, appeal, claim for compensation

